

Tre arter har især køers præference på artsrige græsmarker

Diversitet i afgræsningsmarken er godt, men det er vigtigt, at køerne vil æde de forskellige urter og bælgeplanter.

Af Ann-Sofie Krogh Andreassen,
aska@icoel.dk

Artsrige afgræsningsmarker vinder indpas blandt økologiske mælkeproducenter af flere årsager. Artsrigdom er godt for biodi-

**Innovationscenter
for Økologisk Landbrug**

versitet både under og over jorden, fremmer jordfrugtbarhed og kan være en strategi til at opnå større persistens. Samtidig er det dog vig-

Cikorie sået i renbestand før afgræsning med malkekøer. Foto: Irene Fisker

tigt, at køerne har en høj ædelyst til de urter og bælgeplanter, som sås ud i afgræsningsmarken, så der opnås et højt optag af både græs og urter.

Individuelle ædepræferencer

Køers ædepræference for forskellige græsser, urter og bælgsæd er et område, der stadig giver anledning til en del spørgsmål. Måler man på køers ædepræferencer til forskellige arter og sorter over sæsonen, ser man både, at køerne har individuelle præferencer, og at deres præferencer ændrer sig over tid. Sandsynligvis i takt med, at planterne ændrer sig over sæsonen.

Generelt har køer en høj ædelyst på:

- ▶ rajgræs
- ▶ kløver
- ▶ timoté

Ædelysten er mere varierende, når vi bevæger os over i urterne. Traditionelt set er vi vant til kløvergræsmarker, og mens nogle landmænd længe har benyttet sig af urter og bælgeplanter i græsmarkerne, vil det for andre landmænd kræve småjusteringer i afgræsningsmanagement med introduktionen af flere arter og sorter.

Urter kræver styring

Cikorie, lancetvejbred og kommen er ofte første valg, når der skal vælges urter. Køerne æder som udgangspunkt gerne disse, men det er væsentligt med styring af afgræsningen, så især cikorie og vejbred ikke bliver for store, da køerne foretrækker de yngre blade og stadier af disse urter. Hvis græsningstryk er for lavt, eller rotationsintervallet mellem afgræsninger er for langt, risikerer man, at køerne græsser udenom. Det kan derfor være relevant at afpudse, så køerne kan græsse af genvæksten.

Cikorie sået i renbestand efter afgræsning med malkekøer. Foto: Irene Fisker

Andre eksempler på arter og sorter til afgræsningsmarken er lucerne og kællingetand. Disse skal man typisk lede efter mellem græsser, kløver, vejbred og cikorie. Lucernen er velkendt, og køer æder den gerne. Ifølge et dansk studie fra 2011 æder køer gerne hø af kællingetand, og foreløbige resultater fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug tyder også på, at køer gerne græsser af kællingetand.

Energi og sukker øger ædelysten

Der er flere faktorer, som påvirker en plantes smagbarhed for køer. Som udgangspunkt har planter med højt indhold af let fordøjelige kulhydrater, for eksempel sukker, bedre smagbarhed end planter med et lavere indhold. Højt energiindhold er også kendetegnet for planter, som kvæg har en høj ædelyst

på, og det hænger selvfølgelig sammen med de let fordøjelige kulhydrater.

Faktorer som højt fiberindhold, nitrat-N og bitterstoffer giver dårligere smagbarhed og ædelyst. Ud over græsmarksplantens indholdsstoffer påvirker andre faktorer også ædelyst, f.eks. en ru overflade eller stride plantedele, plantetæthed og græsningstryk.

Buffet til køerne

Hierarki og sociale interaktioner påvirker, hvor køerne græsser. Fordelen ved en mere eller mindre homogen afgræsningsmark af rajgræs og hvidkløver er, at du kan regne med, at dine køer sandsynligvis har et nogenlunde ens optag sammenlignet med, hvis de afgræsser på en mere divers artssammensætning. Til gengæld kan den artsrige afgræsningsmark give rum for individuelle præferencer, ligesom der spekuleres i, at køer kan søge og æde efter ernærings- eller sundhedsmæssige behov.

Selvom resultaterne gennem tiden ikke er konsistente, ser det ud til, at der for eksempel kan være en sammenhæng mellem optaget af bestemte bitterstoffer fra planter, som indeholder en højere koncentration af disse, og indvoldsparasitter. Det er ikke påvist, at køer selv kan udvælge planter og ernære sig efter specifikke behov, og bitterstoffer ser som nævnt ud til at påvirke ædelysten negativt, hvis koncentrationen bliver for stor.

Persistens og ædelyst

Artsrige afgræsningsmarker kan skabe større persistens, og det er en fordel at indtænke tørkeresistente arter og sorter, når græsmarken skal sammensættes. Køerne skal gerne æde af disse, før de presses til at æde af dem på grund af faldende udbud. Derfor kan tidlig prægning være en vigtig faktor, da ædepræference kan påvirkes af tidlig prægning. Hvis et ungdyr introduceres for flere arter tidligt, vil de sandsynligvis også have højere ædelyst til disse senere. Alt i alt er der på mange parametre stort potentiale i at bevæge sig fra de mere homogene græsmarker til de mere artsdiverse.

Fakta

- Kombinationen af forskellige rodtyper og -dybder samt symbioser giver en dybere udnyttelse af jorden og dennes ressourcer, f.eks. kommens dybdegående pælerod med små siderødder, og f.eks. kællingetands symbiose med kvælstoffikserende knoldbakterier.

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug